

**การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชน
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู**
**APPLYING SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY TO PRACTICE AT THE
HOUSEHOLD LEVEL OF PEOPLE IN BAN PHRAO SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, MUANG DISTRICT, NONG BUA LAMPHU PROVINCE**

ณัฐนันท์ คำอ่อน^{1*} ชัญญุท หาญชนะ²

Natthanan Kham-on¹ Chanyut Hanchana²

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิจัยบัณฑิต

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพิจัยบัณฑิต

¹ Students of the Master of Public Administration program, Faculty of Political Science, Pitchayabundit College

² Full time professors of the Master of Public Administration program, Pitchayabundit College

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว (2) เปรียบเทียบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) เสนอแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T - test และ F - test

ผลการวิจัย พบว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความพอประมาณ รองลงมาคือด้านเงื่อนไขคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านเงื่อนไขความรู้

ผลการเปรียบเทียบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ได้แก่ ควรมีความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, องค์การบริหารส่วนตำบล, ระดับครัวเรือน

* E-mail address: antnykom@gmail.com ¹ Meerakar1973@gmail.com ²

ABSTRACT

The main objective of this research article was to study the application of the Sufficiency Economy Philosophy to practice at the household level of the people in the Ban Prao Sub-district Administrative Organization, Muang District, Nong Bua Lamphu Province. The sample group used in the research was 350 household heads in Ban Phrao Sub-district. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used in the data analysis were descriptive statistics, i.e. number, percentage, mean and standard deviation. Inferential statistics include T – test and F – test.

The result of the study found that the application of the Sufficiency Economy Philosophy to the household level of people in the Ban Prao Sub-district Administrative Organization, Muang District, Nong Bua Lamphu Province. Overall, it was at a high level, and when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was moderation, followed by moral conditions, and the aspect with the least mean was knowledge conditional aspect.

Comparative results of applying the Sufficiency Economy Philosophy to the household level of people in the Ban Prao Sub-district Administrative Organization classified by personal factors Overall, the heads of households in Ban Phrao Sub-district, Muang District, Nong Bua Lamphu Province with different gender, age, educational level and occupation had no difference in applying the philosophy of sufficiency economy to household level practice.

Suggestions for implementing the Sufficiency Economy Philosophy at the household level include that there should be no excess and not too little, without encroaching on oneself and others, such as production and consumption at a moderate level.

Keywords: Philosophy of Sufficiency Economy, Sub-District Administrative Organization, Household Level

บทนำ

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงและทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่เป็นแนวทางในการปฏิบัติเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 ความว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2550)

ในสภาวะปัจจุบันกับการเกิดโรคระบาดครั้งใหญ่กับมนุษยชาติ โรคติดเชื้อไวรัส โควิดสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกหยุดชะงัก และนำไปสู่การว่างงานของประชากรในประเทศไทยปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอนเกิดการผันแปรอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะสภาวะเป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการณรงค์ส่งเสริมให้

ประชาชนหันมายึดแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้พลเรือนนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ จึงได้มีการนำไปปฏิบัติทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน และในการบริหารประเทศของรัฐบาล จะเห็นได้จากการที่หน่วยงานและองค์กรภาครัฐได้มีการรณรงค์ส่งเสริมให้ชุมชนโดยเฉพาะชุมชนในชนบทได้มีการบริหารจัดการชุมชนในลักษณะตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดให้เป็นชุมชนตัวอย่างและเป็นสถานที่ศึกษาดูงานสำหรับประชาชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง เช่น โครงการน้ำเพียงดินที่ อำเภอนากลาง, ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านห้วยทราย หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัว อำเภอมือง, บ้านหนองกุงคำไฮ อำเภอโนนสัง, บ้านหนองโสน อำเภอนากลาง, บ้านโพธิ์ศรีสำราญ อำเภอมือง, บ้านนาออกคำ อำเภอศรีบุญเรือง, บ้านกกต้อง อำเภอสุวรรณคูหา และบ้านนาวัง อำเภอนาหว้า ปัญหาที่พบคือการทำงานเน้นไปในการประกวดหมู่บ้านเพื่อรับรางวัล เมื่อการประกวดผ่านไปหมู่บ้านต่าง ๆ ก็กลับสู่สภาพเดิม ไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนั้นการประกวดหมู่บ้านเน้นไปที่ภาพรวมของแต่ละหมู่บ้าน ไม่ได้เน้นไปที่การปฏิบัติของแต่ละครัวเรือน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน ประชากรในพื้นที่รวมทั้งสิ้น 9,773 คน มีหัวหน้าครัวเรือน 2,831 คน (ข้อมูล กรกฎาคม 2564) ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านประชาชนในทุกครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อาชีพรับจ้าง ค้าขาย ซึ่งจะมีอาชีพและรายได้ที่แตกต่างกันและด้วยภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชน ย่อมจะประสบปัญหาทางการเงินในด้านค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นในการดำเนินชีวิต ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดจากภาระรอบด้าน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันรถ การศึกษาบุตร ผ่อนบ้าน ผ่อนรถ เป็นต้น เนื่องจากมีรายได้น้อยไม่เพียงพอจุนเจือจาย จากภาวะเศรษฐกิจภายใต้ระบบทุนนิยมส่งผลให้ค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือนสูงขึ้น ในขณะที่รายรับเท่าเดิม บางครัวเรือนจะหารายได้เสริมด้วยการค้าขายและประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน และได้รับการปรับเงินเดือนและโบนัสก็ยังประสบปัญหาค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากผลกระทบหลายด้านจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจทำให้ครัวเรือนมีภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้มีความจำเป็นต้องหาเงินเพื่อมาแก้ไขภาวะหนี้สินต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนี้สินในระบบหรือหนี้สินนอกระบบโดยเฉพาะการกู้เงินนอกระบบ ซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยสูงก็ตาม เพราะความจำเป็นเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดภาวะหนี้สินผูกพันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตของทุกครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อใช้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการนำความรู้ตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จึงสนใจแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในพื้นที่ดังกล่าว และใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครัวเรือน เพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 15 หมู่บ้าน จำนวน 2,831 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 350 คน โดยใช้แนวคิดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถาม ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแนวทางส่งเสริมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นำมาปรับปรุงจัดทำร่างแบบสอบถาม

3.2 นำร่างแบบสอบถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) และให้ข้อเสนอแนะ

3.3 การปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เลือกข้อที่ได้ค่า 0.67 ขึ้นไปและนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปทดลองใช้

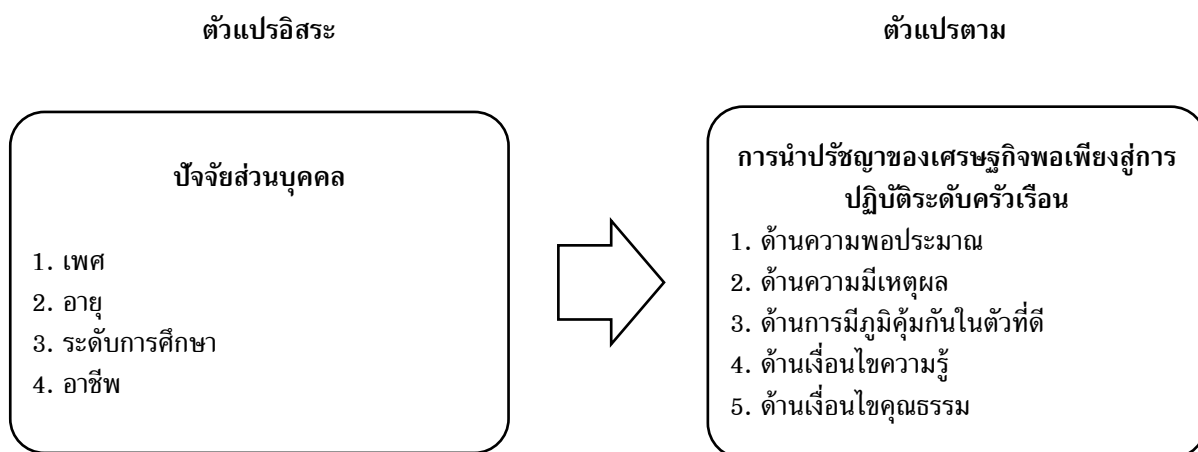
3.4 การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ หัวหน้าครอบครัวขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 30 คน ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปหาคุณภาพด้านค่าอำนาจจำแนกรายข้อในแต่ละด้าน โดยใช้ Item-Total Correlation และคัดเลือกข้อที่มีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายเท่ากับหรือมากกว่า 0.72 ขึ้นไป หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของ Cronbach

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในปฏิบัติงาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยวิเคราะห์ สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร และสถิติ F-test โดยทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบมีความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้นผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 223 คน อายุ 50 – 59 ปี จำนวน 114 คน มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 116 คน และส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือเกษตรกร จำนวน 187 คน

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= 0.36) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความพอประมาณ ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.37) รองลงมาคือด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X} = 3.46$, S.D.= 0.79)

ตารางที่ 1 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความพอประมาณ	4.30	0.37	มาก
2. ด้านการมีเหตุผล	4.14	0.37	มาก
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	3.47	0.79	ปานกลาง
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	3.46	0.79	ปานกลาง
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	4.28	0.37	มาก
รวม	3.93	0.36	มาก

และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านความพอประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนดำรงชีวิตด้วยปัจจัยสี่ (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค) ได้พอดีพอเหมาะกับความต้องการ ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ ข้อ 3. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนลดรายจ่ายในการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสมกับฐานะ ($\bar{X} = 4.36$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 5. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนดำเนินชีวิตโดยยึดหลักสายกลาง รู้จักพอ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหรา พออยู่ พอกิน พึ่งตนเองเป็นหลัก ($\bar{X} = 4.30$)

ด้านการมีเหตุผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 10. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนใจกว้าง หนักแน่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือ ข้อ 9. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีความอดทน อดกลั้น ต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง ($\bar{X} = 4.24$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 8. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนคำนึงถึงผลกระทบจากการกระทำของตนเองต่อสังคมส่วนรวม ($\bar{X} = 4.04$)

ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 14. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีความประนีประนอมยืดหยุ่นให้กับคนในครอบครัว ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาคือ ข้อ 15. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีการหลีกเลี่ยงอบายมุข ($\bar{X} = 3.46$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 12. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนปลูกฝังความคิดเรื่องความซื่อสัตย์ อดทน อดออมให้กับเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = 3.39$)

ด้านเงื่อนไขความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 19. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนสามารถนำความรู้การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงไปแสวงหาความรู้เจริญก้าวหน้าของตนเองและครอบครัว ($\bar{X} = 3.59$) รองลงมาคือ ข้อ 20. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนศึกษาหาความรู้การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงเพิ่มเติมจากตำรา หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์อยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.46$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 17. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนสามารถให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงแก่บุคคลอื่นได้ ($\bar{X} = 3.38$)

ด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 21. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมาคือ ข้อ 23. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีความรู้สึกระอายเมื่อกระทำผิดกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดี ($\bar{X} = 4.32$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 25. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนสนใจและเห็นความสำคัญในการรับการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.15$)

2. การเปรียบเทียบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการเปรียบเทียบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ได้แก่ (1) หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว ควรมีความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (2) หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว ควรรู้จัก

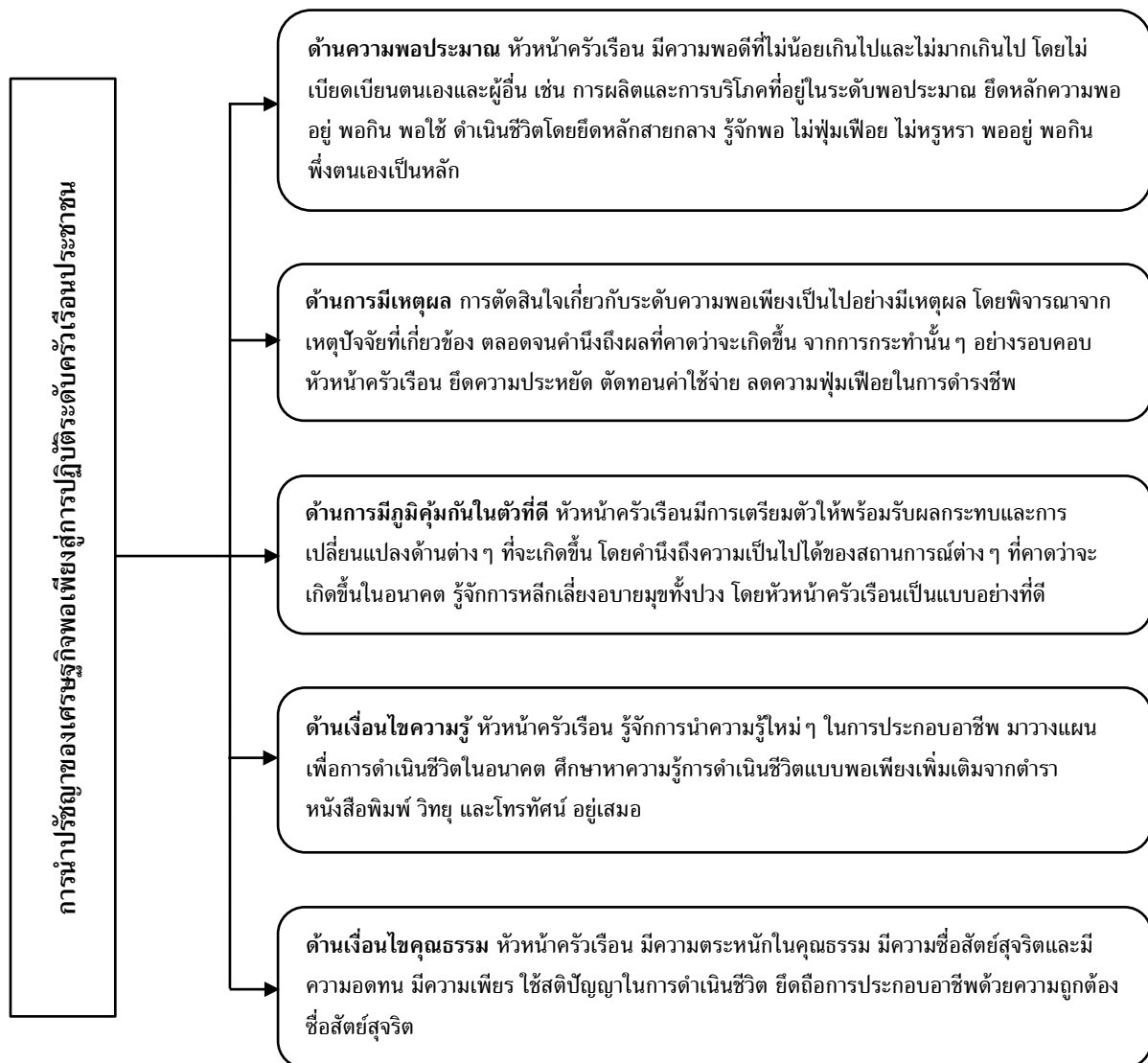
ยึดความประหยัด ดัดทอนค่าใช้จ่าย ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ (3) หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว ควรมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน อนาคต (4) หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว ควรศึกษาหาความรู้การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงเพิ่มเติมจากตำรา หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ อยู่เสมอ (5) หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว ควรมีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

อภิปรายผล

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความพอประมาณ รองลงมาคือด้านเงื่อนไขคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านเงื่อนไขความรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีการดำเนินชีวิตโดยการยึดหลักสายกลาง รู้จักพอ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หุนหุน พออยู่ พอกิน พึ่งตนเองเป็นหลัก รู้จักใช้เหตุผลในการพิจารณาและแก้ไขปัญหาด้วยความรอบคอบ มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน อนาคต และมีการปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ถูกกฎหมาย ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา สอดคล้องกับการศึกษาของ สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และค้นพบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับ รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2554) ได้ทำการศึกษาการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน ในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการปฏิบัติของประชาชนทั้งโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านการมีเหตุผล ด้านความพอประมาณ ด้านเงื่อนไขความรู้ และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตามลำดับ และปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผล ได้แก่ เพศ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ (2551) พบว่า ประชาชนในภาคบริการมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่ต่างกันมีทัศนคติหรือความคิดเห็นต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ไม่ต่างกันจึงไม่มีผลต่อความคิดเห็น สอดคล้องกับการศึกษาของ จิระนันท์ พันธุ์โพธิ์ (2564) วิจัยเรื่องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านโคก อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าผลการ เปรียบเทียบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของประชาชนของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของประชาชนด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ และด้านเงื่อนไขคุณธรรม ไปใช้ไม่แตกต่างกันและพบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ได้แก่ 1. หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลบ้านพร้าว ควรจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้รู้รายรับ รายจ่ายของครอบครัวและเก็บออมรายได้ส่วนหนึ่งไว้ใช้ในยามจำเป็น 2. มีเป้าหมายในการออม จากนั้นจึงกำหนดรายจ่ายในแต่ละวัน แล้วจึงประหยัดรายจ่ายด้วยการจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และ 3. ในการทำงานทุกอย่างต้องเริ่มต้นจากความรู้ ซึ่ง

ต้องรู้จัก รู้กว้าง และสามารถนำวิชาการต่างๆ นั้นมาวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอนอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพราะหากไม่มีความรู้ การนำไปปฏิบัติอาจมีปัญหา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 ด้านความพอประมาณ ควรมีความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเองหรือภายในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อนที่จะแสวงหาทรัพยากร แหล่งทุน วัตถุดิบ หรือสิ่งของและบริการต่างๆ จากภายนอกจึงเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะพอควรกับภาวะทาง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

1.2 ด้านการมีเหตุผล ควรมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้องความเป็นจริง ตามหลักวิชาการหลักกฎหมายหลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมค่านิยมที่ดีงามโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่น และ ส่วนรวมอย่างรอบคอบ การคิดพิจารณาแยกแยะ ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็น ระบบ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ควรมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงในด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัว และรับมือได้อย่างทันที่ทั้งที่เนื่องจากการที่ทุกอย่างมีความไม่แน่นอน และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการทำให้สิ่งใดต้องไม่เสี่ยง ไม่ประมาท คำนึงถึงความเป็นไปได้ของ สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และเตรียมตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีภูมิคุ้มกันตัวเองได้เตรียมวิธีการทำงานใน รูปแบบที่ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงให้สามารถดำเนินการกิจต่อไปได้และ ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องใน ระยะยาว

1.4 ด้านเงื่อนไขความรู้ ควรมีการฝึก ตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการที่เกี่ยวข้องอย่าง รอบด้าน มีความ รอบคอบ ระมัดระวังที่จะนำความรู้ เหล่านั้น มาพิจารณาเชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และการดำเนินการทำ ตามขั้นตอนเนื่องจากความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์จึงต้องมีการแสวงหา ความรู้เพิ่มพูน ความรู้จัดการความรู้ต่อยอดความรู้ตลอดเวลาให้ รู้เท่าทันโลก

1.5 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ควรมีสรางเสริมพื้นฐานจิตใจของคนในครอบครัว ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้รัก สามัคคีไม่โลภ และรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น ประกอบด้วย ด้านจิตใจคือการตระหนักใน คุณธรรม รู้จักผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์ สุจริตใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำคือ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรแสวงหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของประชาชน ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ในรูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

2.2 ควรศึกษารูปแบบ และวิธีการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในเขตขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อจะได้นำรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการนำแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2550). แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้น 24 สิงหาคม 2565. จาก http://www.oae.go.th/download/journal/development_plan2550.pdf.
- ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์. (2547). เศรษฐมิตี ทฤษฎีและการประยุกต์. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1.(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2554) การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน ในชุมชน เขตดุสิตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี).
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว. (2564). จังหวัดหนองบัวลำภู. สืบค้น 24 สิงหาคม 2565. จาก <http://www.banproaw.go.th>.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rdEd.). New York: Harper and Row Publications.